

даних про витрати, що допомагає їм приймати обґрунтовані рішення, знижувати витрати та підвищувати ефективність.

Впровадження цих стратегій може допомогти підприємствам виробничого сектору підвищити свою ефективність та конкурентоспроможність. Однак, для успішного впровадження цих стратегій необхідно мати чітке розуміння потреб та очікувань клієнтів, а також здатність адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Крім того, необхідно мати ефективну систему управління, яка може забезпечити координацію та контроль за всіма аспектами господарської діяльності підприємства.

Удосконалення управління витратами виробничих підприємств є важливим завданням, яке вимагає системного підходу, впровадження сучасних методів управління та використання інформаційних технологій. Це дозволить підприємствам оптимізувати свої витрати, підвищити ефективність діяльності та забезпечити свою конкурентоспроможність на ринку.

#### Література

1. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. праць. / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2012. – № 1 (22). – С. 11 – 18.

2. Власик Г.В. Аналіз та оцінка існуючих систем управління витратами. Серія: Економіка та підприємництво. – 2006. – № 6. – С.76 – 79.

3. Голубовський Л. Аналіз сучасних методів управління витратами. Галицький економічний вісник. – 2010. – № 1(26). – С. 187 – 192.

УДК 338.53

### **СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЦІНОУТВОРЕННЯ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЗГІДНО ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ ЦІН**

*Усатенко Д. А., здобувач вищої освіти  
Національний аерокосмічний університет  
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Давидова І.О., д.е.н., професор кафедри  
економіки та публічного управління  
Національний аерокосмічний університет  
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»,  
м. Харків*

Метою дослідження є вивчення особливостей формування основних компонентів ціни, якими є її витратна та прибуткова частини. Згідно прийнятої структури ціни пропонування в неї включаються прогнозна собівартість одиниці продукції, необхідна величина прибутку для забезпечення прибуткової діяльності підприємства, знижки (надбавки) до базової ціни в залежності від

рівня якості продукції, а також необхідні виплати в державний бюджет, що зв'язані з процесом реалізації продукції.

Прийняття рішення стосовно рівня ціни пропозиції відбувається згідно раніше визначеної цінової стратегії [2], що зорієнтована на розширення збуту продукції, а також на основі значень показників, які одержані в процесі проведеного дослідження.

Обґрунтування та розрахунок ціни слідє починати з визначення прогнозного її рівня. згідно попиту на продукцію підприємства, а також з урахуванням основних особливостей процесу виробництва. В результаті проведених ситуаційного та кореляційного аналізів встановлено, що серед ціноутворюючих чинників, які в найбільшій мірі визначають попит на продукцію, слідє виділити споживчі якості продукції [1]. Це відповідає діючій системі цін, в якій дані чинники враховані при розробці системи знижок (приплат) до відповідних базових цін. Особливості виробництва найбільшою мірою відображають фондоємність даної продукції та енергоозброєність праці виробничого персоналу на відповідних технологічних процесах.

Розрахунок статей витрат виробничої собівартості проведено за допомогою економіко-математичної моделі виду:

$$C_i (\text{вир.с.}) = a_0 + a_1 F_e + a_2 F_e + a_3 T, \quad (1)$$

де  $C_i (\text{вир.с.})$  – прогнозний рівень витрат по  $i$ -тій статті калькуляції виробничої собівартості пива;

$a_0$  – вільний член рівняння;

$a_1$ ;  $a_2$ ;  $a_3$  – коефіцієнти рівняння при досліджуваних чинниках;

$F_e$  – якісні показники, %;

$T$  – чинник часу, що характеризує відповідний календарний рік, роки.

Враховуючи економічну природу формування інших груп витрат в собівартості реалізованої продукції, при прогнозуванні рівнів витрат, що зв'язані з процесом реалізації продукції, використана інша економіко-математична модель:

$$C_i (\text{реал.}) = a_0 + a_1 k + a_2 T, \quad (2)$$

де  $k$  – коефіцієнт, що характеризує співвідношення обсягів реалізації  $Q$  (реал.) та виробництва  $Q$  (вироб.) товарної продукції. Розраховується таким чином:

$$k = Q (\text{реал.}) / Q (\text{вироб.}) \quad (3)$$

Прогнозні рівні інших статей витрат в собівартості продукції визначалися на основі рівняння виду:

$$C_i (\text{інш.}) = a_0 + a_1 T \quad (4)$$

При економіко-математичному моделюванні прогнозного рівня кожного виду витрат по статтям калькуляції собівартості продукції, як і при визначенні прогнозного рівня ціни, враховувалися перспектива розвитку виробничої бази підприємства, прогнозний рівень якості продукції, помісячна динаміка показників та їхні проектні значення, що розраховані на досліджуваному підприємстві.

Однак збільшення ціни пропозиції може не забезпечити необхідний попит на продукцію підприємства та відповідний дохід від його реалізації, тоді в

прогнозному періоді слід провести відповідне корегування прогнозного рівня витратної частини ціни (комерційної собівартості). Для зниження рівня витрат необхідно розробити відповідні технологічні, технічні та організаційні заходи з метою зниження собівартості продукції в процесі її виробництва та реалізації.

У сучасних умовах споживачі дедалі більше потребують індивідуального підходу, що викликає нагальну потребу в механізмах диференціації при їх обслуговуванні, а також при формуванні ефективних цінових стратегій, які мають бути спрямовані на конкретні категорії. Детальне вивчення поведінки і вподобань споживачів дає можливість використовувати при моделюванні велику кількість різнопланових даних у якості змінних.

#### Література

1. Коленда Н. Виробнича стратегія підприємства: класифікація та види. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. серія: Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 23 (1). с. 103-107.
2. Іщенко М. Моделювання та прогнозування рівня поточних витрат на гірничо-збагачувальних комбінатах України. Європейський вектор економічного розвитку. 2013. № 2 (15)
3. Кривошия О. Практики ціноутворення: класифікація та особливості використання / О. Кривошия // Економічний аналіз : збірник наук. праць кафедри економічного аналізу / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль, 2010. – Вип. 7. – С. 86-90.

УДК 332.37

### ЕКОНОМІЧНІ ОЦІНКИ ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

*Фомічов Є.А., учень 10 класу  
Харківського ліцею №20,*

*Давидова І.О., д.е.н., професор кафедри  
економіки та публічного управління  
Національний аерокосмічний університет  
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»,  
м. Харків*

Сьогодні забруднення навколишнього середовища значно впливає на результати економічної діяльності людства. Оцінюючи успішність господарювання, необхідно враховувати її вплив на стан навколишнього середовища. За статистикою, серед усіх джерел забруднення на першому місці - відпрацьовані гази автотранспорту (до 70% усіх хвороб у містах викликано ними), на другому - викиди теплових електростанцій, на третьому - хімічна промисловість. Швидкими темпами відбувається забруднення атмосфери. Отже, не тільки виснаження ресурсів, але й забруднення навколишнього середовища -